

Tilapäinen asuminen

Raportti 2023–2/2024

Helsinki

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Tilapäinen asuminen tilastojen valossa	4
2.1 Alueellinen ohjautuminen	4
2.2 Hakijoiden tausta.....	5
2.3 Asiakasryhmä.....	7
2.4 Syitä tilapäisen asumisen tarpeelle.....	8
2.5 Majoituspäätös	8
2.6 Tilapäisen asumisen asiakastyön sisällöistä	3
2.7 Yhteistyötahoja.....	4
3. Esiin nousseita ilmiöitä	5
3.1 Lapsiperheet.....	5
3.2 Maahanmuuttajataustaisten tilanne	6
3.3 Lähisuhdeväkivalta	6
4. Asiakaspalautetta	8
Lähteet.....	9

Asiasanat:

tilapäinen asuminen, asunnottomuus, lapsiperheet, maahanmuuttajat, lähisuhdeväkivalta

Raportin laatija:

Sanna Väisänen
sosiaalityöntekijä, tilapäinen
Tilapäinen asuminen
Lännen aikuissosiaalityö
11.4.2024

1. Johdanto

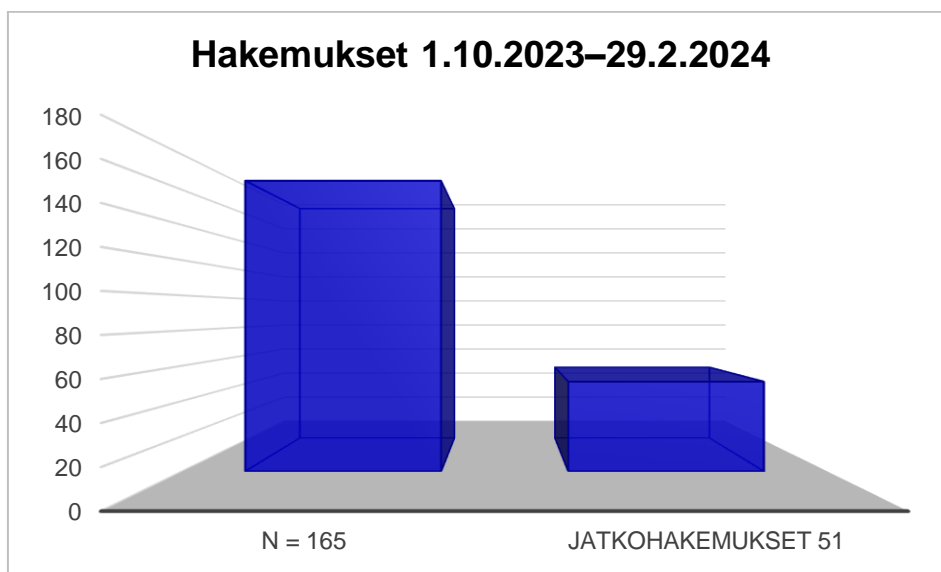
Tilapäisen asumisen työryhmä kuuluu nuorten- ja aikuissosiaalityön palveluihin ja hallinnollisesti lännen aikuissosiaalityön alaisuuteen. Tilapäisen asumisen työryhmä palvelee koko Helsingin kaupungin aikuissosiaalityön kautta ohjautuneita akuutisti asunnottomaksi jääneitä. Tilapäisen asumisen työryhmä pyrkii löytämään tuen tarpeen perusteella asunnottomille tilapäisen majoituksen joko kaupungin omista hajasijoitetuista vuokrasuhteisista asunnoista tai ostopalvelujen kautta. Tilapäinen asuminen on päihteetöntä. Perusteena majoittamiselle akuutisti asunnottomien yksilöiden kohdalla ovat muun muassa terveydelliset haasteet, työn tai opiskelujen jatkuvuuden turvaaminen sekä vähävaraisuus. Vähävaraiset lapsiperheet asutetaan yleensä aina. Pyrkimyksenä on myös tukea lapsien mahdollisuutta etävanhemman tapaamisiin asutuspäätöksissä. Tilanteita katsotaan kuitenkin aina yksilöllisesti ja päätös tehdään yksilölliseen harkintaan perustuen. Tilapäinen asuminen perustuu sosiaalihuoltolain 21§, jonka perusteella tilapäistä asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä lyhytaikaista, kiireellistä apua.

Tilapäisen asumisen työryhmä kokoontuu tiistaisin ja perjantaisin. Työryhmä koostuu tilapäisen asumisen tiimin jäsenten lisäksi Hietaniemen palvelukeskuksen sosiaaliohjaajien edustuksesta, ja tarvittaessa tiistaisin ovat läsnä myös asumisen tuen (ASTU) ja sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen (SKH) edustus. Työryhmä on monin tavoin näköalapaikalla suhteessa koko kaupungin asunnottomuusilmiöön. Työryhmän kautta kulkee vuositasolla useita satoja hakemuksia, joiden kautta ihmisten, niin perheiden kuin yksilöiden, elämäntilanteet avautuvat monipuolisesti. Asunnottomuus ilmiönä on kokonaisuudessaan hyvin moniulotteinen, ja jokaisella ihmisellä on oma yksilöllinen tarinansa. Tämä on hyvin selkeästi tullut esille akuutisti asunnottomaksi jääneiden hakemusten myötä. Tässä raportissa käydään läpi tilapäisen asumisen tilastoja aikaväliltä lokakuu 2023–helmikuu 2024. Raportissa nostetaan esiin myös ilmiöitä, joita tilapäisen asumisen työryhmän kautta on havainnoitu, ja jotka vaativat huomiota.

2. Tilapäinen asuminen tilastojen valossa

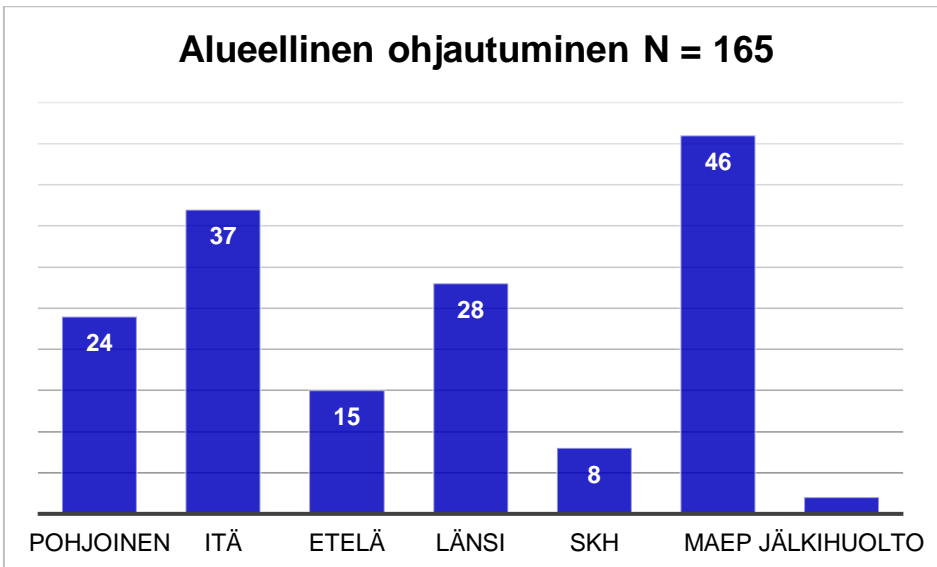
Tilapäisen asumisen työryhmän kokouksista alettiin keräämään Forms-kyselyllä tilastotietoa lokakuussa 2023, jotta saataisiin tarkempaa tietoa asiakkuuksista. Kaikkea tarvittavaa tietoa ei ole mahdollista saada asiakastietojärjestelmä Apotista, joten tehtiin läpileikkaus ajanjaksolla 1.10.2023–29.2.2024. Tilastotietoa saadaan myös palveluntuottajilta. Tässä raportissa hyödynnetään tilapäisen asumisen omista tilastoista saatavaa tietoa.

Hakemuksia on tullut aikavälillä 1.10.2023–29.2.2024 yhteensä 165, joista jatkohakemuksia on 51.

2.1 Alueellinen ohjautuminen

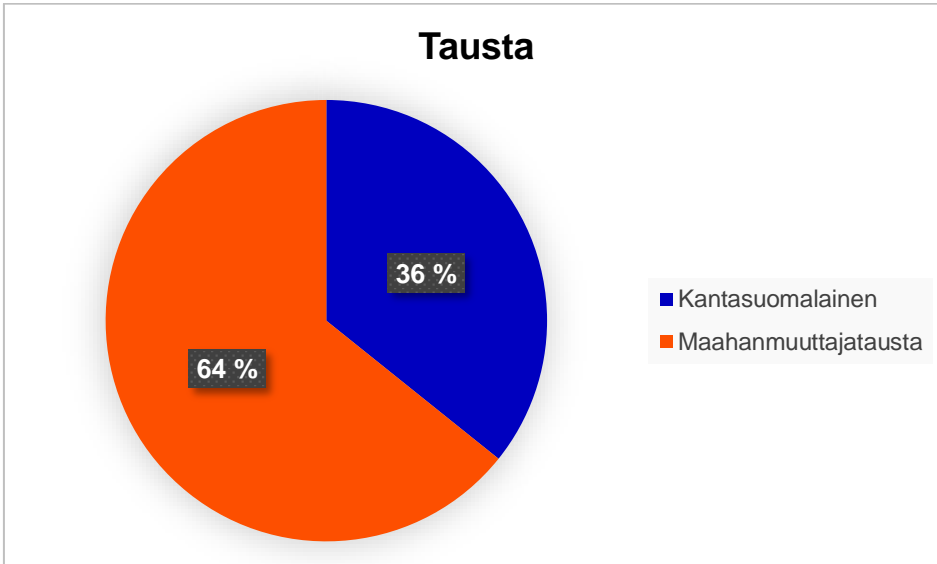
Alueellinen jakautuminen tilapäisen asumisen työryhmälle ohjatuista hakemuksista on suhteellisen tasainen. Etelän alueelta on hakemuksia tullut kuitenkin muita alueita vähemmän ja tätä selittänee se, että esimerkiksi lapsiperheet ovat hakeutuneet muille alueille asumaan, missä on paremmin kohtuuhintaisia perheasuntoja saatavilla. Etelän alueeseen kuuluu myös ensisuojamajoitusvaihtoehdot sekä asunto ensin asumisyksiköt, jotka mahdollisesti vaikuttavat siihen, että etelän alueelta ei ohjauduta tilapäisen asumisen hakijoiksi. Satunnaisesti asunto ensin asumisyksiköihin jonottavien hakemuksia ohjautuu tilapäisen asumisen työryhmän käsiteltäväksi esimerkiksi terveydentilan perusteella. Kaaviosta nähdään, että maahanmuuttajataustaisten erityispalveluista ohjautuneiden hakemuksilla on selkeä yliedustus hakijoiden joukossa.

SKH = iäkkäiden palvelut, MAEP = maahanmuuttajien erityispalvelut

2.2 Hakijoiden tausta

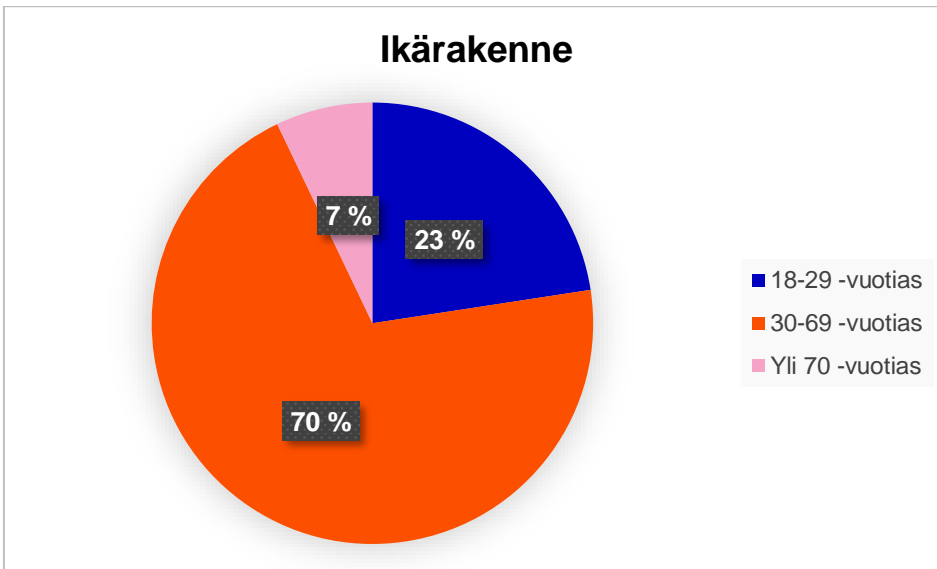
Maahanmuuttajataustaisten edustus hakijoissa on suuri. Hakijaprofiili on suhteellisen homogeeninen; taustalla on velkaantumista, kielitaidottomuutta ja palvelujärjestelmän tuntemus ei välttämättä ole kovin hyvä. Asunnonhakutaidot ovat usein heikot johtuen pitkälti kielitaidottomuudesta. Tämän vuoksi on tärkeää, että asunnonhaussa avustetaan tarvittaessa. Osa maahanmuuttajataustaisista hakijoista ovat perheenyhdistämisen kautta Suomeen tulleita. Huolestuttavana ilmiönä hakijoiden taustalta nousee lähisuhdeväkivalta ja sen myötä asunnottomaksi jääminen.

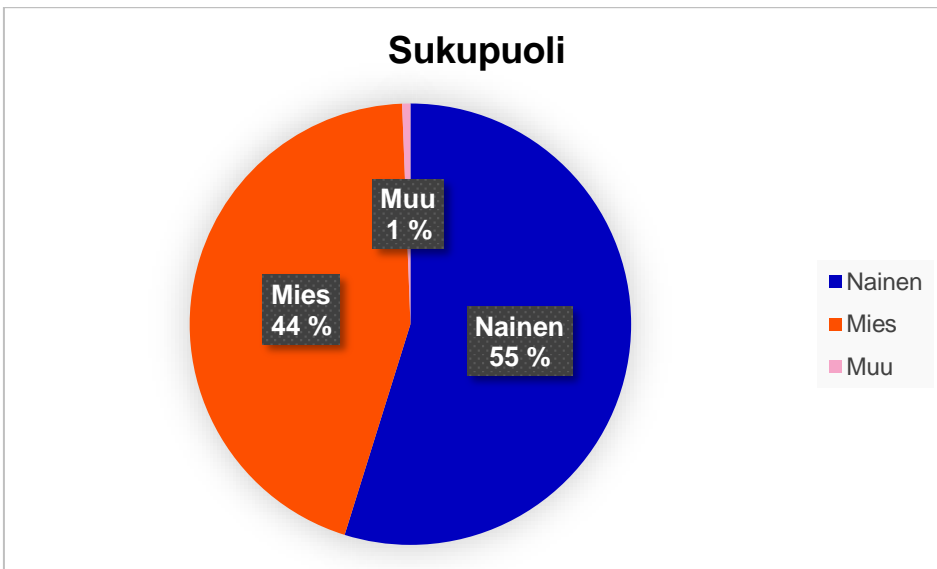
Kantasuomalainen = vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa

Maahanmuuttajatausta = molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla

Valtaosa tilapäisen asumisen hakijoista ovat yli 30-vuotiaita. Nuorten osuus hakijoista on vähemmistö, jota voinee selittää se, että nuorille on enemmän vaihtoehtoja tarjolla kohtuuhintaisen asunnon saamiseksi. Esimerkiksi nuoriso- ja opiskelija-asunnot pystyvät monesti vastaamaan päihitteettömien nuorten asuntotarpeisiin. Alle 30-vuotiaissa on myös lapsiperheellisiä, joiden osalta asuntoa on monesti haettava muualta kuin nuorille suunnatuilta tahoilta.

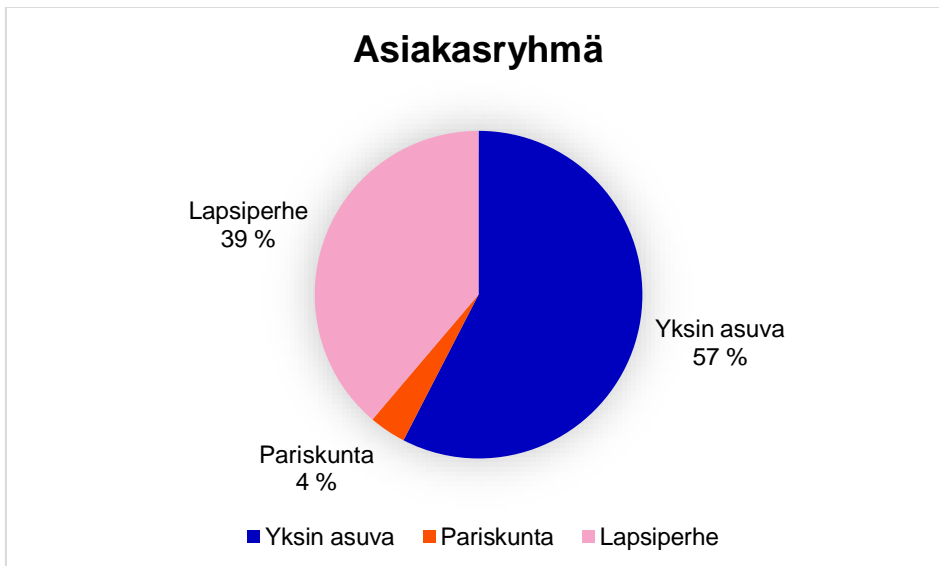

Sukupuolen tilastoinnin tavoitteena on havainnoida sitä, poikkeako naisten ja miesten osuus tilapäiseen asumiseen tulneiden asunnottomien hakijoiden joukosta. Olemme huomanneet, että usein perheellisten hakemukset tulevat naispuolisen henkilön nimellä. Tällöin sukupuolen tilastointi tuottaa tilastoharhaa ja tältä osin on syytä pohtia vielä tarkennuksia tilastointia ajatellen.

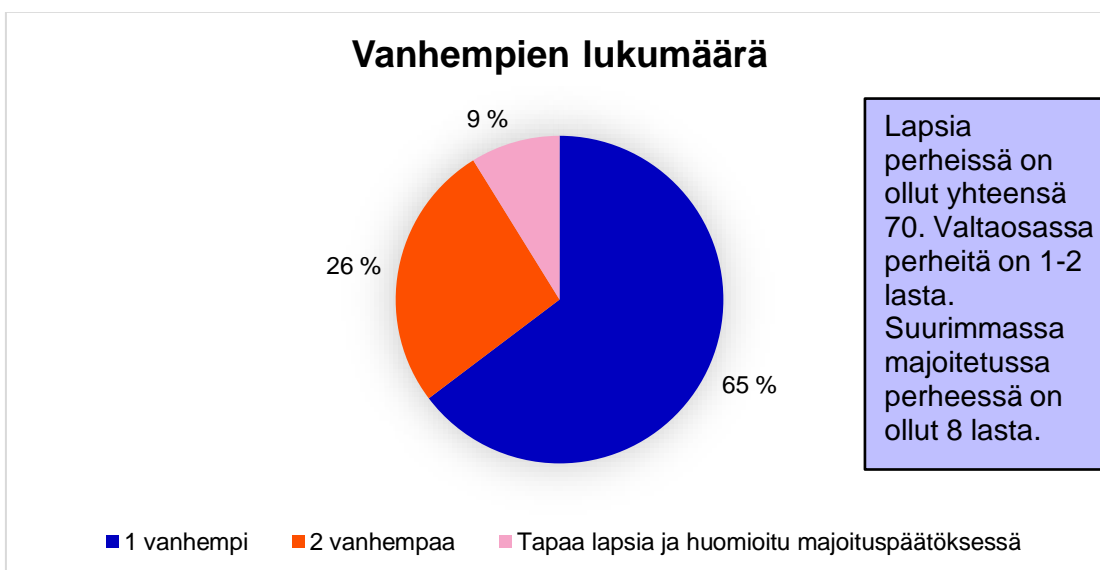

2.3 Asiakasryhmä

Suurin osa tilapäisen asumisen tarpeessa olevista on yksinasuvia. Huomattava osa hakijoista on kuitenkin lapsiperheitä, joka on huolta herättävä ilmiö. Lapsettomia pariskuntia hakijoissa on tarkasteluajankohtana ollut vain muutama. Yksinasuvien asunnottomuutta selittää elinkustannusten suhteellisesti korkeampi taso, sillä yksinasuvana joutuu pärjäämään yhden hengen tuloilla.

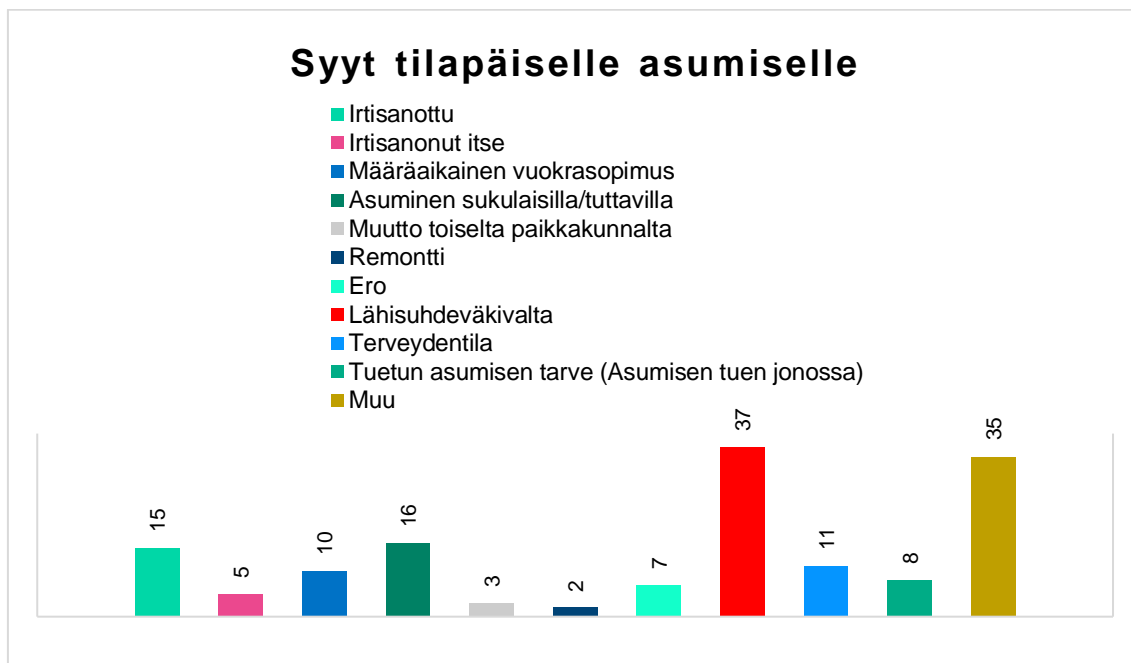

Lapsiperheellisistä valtaosa on yhden vanhemman perheitä. Asiaa selittää yksinhuoltajien suuri määrä. Selittävänä tekijänä on myös se, että lähisuhdeväkivallan seurauksena perheet hajoavat ja usein lapset lähtevät toisen vanhemman mukaan. Etävanhempien asema on usein haastava, sillä kun etävanhempi jää asunnottomaksi, lasten tapaaminen vaikeutuu huomattavasti. On tärkeää tukea lasten oikeutta tavata etävanhempaansa turvallisessa ja lämpimässä paikassa. Tilapäisen asumisen työryhmä pyrkii tukemaan etävanhempien asuttamisessa asunnottomuustilanteessa, jotta lapsen ja vanhemman välinen suhde mahdollistuisi myös kodinomaisissa olosuhteissa.

2.4 Syitä tilapäisen asumisen tarpeelle

Syitä asunnottomuudelle on monenlaisia. Aineistosta käy ilmi, että lähisuhdeväkivalta on tyypillisin tilanne, jonka perusteella tilapäistä asumista haetaan.

Yleisimpiä muita syitä asunnottomuudelle ovat tulipalon aiheuttamat asunnon menetykset, perheenyhdistämisen kautta Suomeen tulleet sekä asunnottomana Suomeen tulleet lapsiperheet. Usein henkilöillä, jotka saapuvat Suomeen ilman tietoa mihin menevät asumaan, on taustalla jotain kontaktipintaa Suomeen. Taustalla on asumisjaksoja Suomessa tai esimerkiksi jossain vaiheessa elämää saatu Suomen kansalaisuus. Tilapäisen asumisen työryhmässä käydään paljon keskustelua erityisesti lasten kanssa asunnottomana Suomeen saapuneiden tilanteista. Suomeen ilman tietoa asuinpaikasta tulleet lapsiperheet asutetaan väliaikaisesti aina.

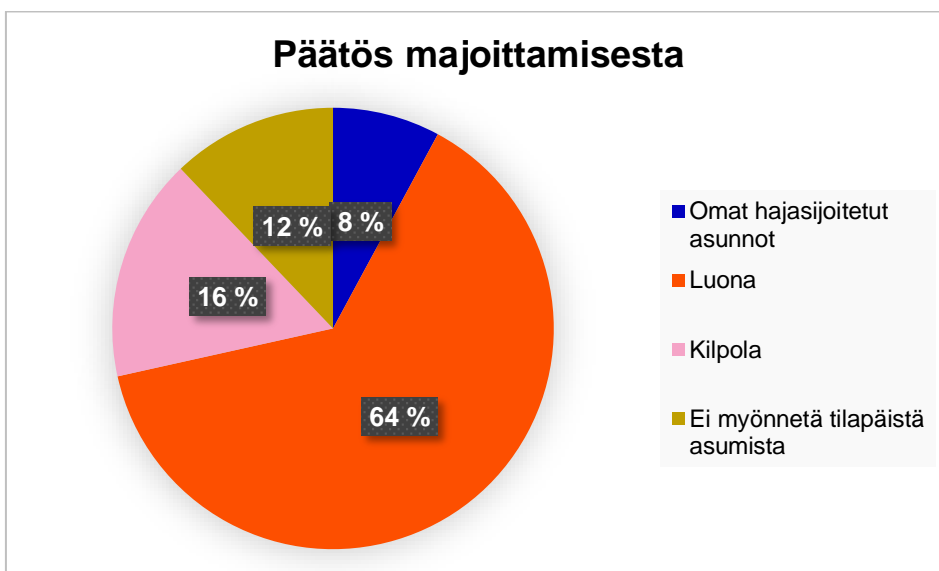
Noin puolella hakijoista on vuokravelkaa. Valtaosalla hakijoista on ulosotossa velkoja. Luottotiedoissa oleva merkintä ja velkaantuminen vaikeuttavat huomattavasti asunnon saantia. Usein tilanne on se, että asuntoa on yritetty hakea pitkään, kun on saanut tiedon mahdollisesti hädöstä tai että määräaikaista vuokrasopimusta ei jatketa. Luottotietojen puuttuessa asuntoa ei yleensä saada ajoissa, ja henkilö tai lapsiperhe ohjautuu tilapäisen asumisen palveluun. Hakijoissa on myös henkilöitä ja perheitä, joilla ei ole mitään velkaa taustalla, ja silti he eivät ole saaneet asuntoa. Tilapäisessä asumisessa on kohdattu maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä, joissa vanhemmat ovat töissä ja säännölliset palkkatulot, mutta asuntotarjouksia ei ole tullut, ja perhe on joutunut tilapäisesti asutetuksi.

2.5 Majoituspäätös

Tilapäistä asumisen vaihtoehtoina ovat kaupungin omat hajasijoitetut asunnot, joita on 43 asuntoa ympäri kaupunki. Yksiöitä on 20 ja pieniä kaksioita 18, isompia perheasuntoja on viisi. Osa kaksioista soveltuu myös pienen perheen asuttamiseen. Hajasijoitettuihin asuntoihin tehdään määräaikainen vuokrasopimus, jonka kesto on 6–12 kuukautta. Väliaikaisesti asutettu henkilö tai perhe hakee tarvittaessa Kelan etuudet (asumistuki, toimeentulotuki).

Ostopalvelukumppaneita ovat Luona Oy ja Pääkaupunkiseudun turvakoti Ry:n Kilpolan asumisyksikkö. Luona Oy:n asuttamisvaihtoehtoina soluhuoneet, yksiöt tai isommat perheille tarkoitetut asunnot. Luona Oy:n tilapäinen asuminen on ensimmäiset kolme

kuukautta asiakkaalle maksutonta ja sen aikana on tarkoitus lyhentää mahdollista vuokratvelkaa. Asuminen kestää pääsääntöisesti 1–3 kuukautta. Jos pysyvää asuntoa ei ole löytynyt kolmen kuukauden sisällä, siirrytään välivuokravaiheeseen, joka on vuokrasuhdeperusteista ja asunnosta maksetaan vuokraa. Luona Oy:n sosiaaliohjaajat antavat kotiin vietävää tukea tuen tarpeen arvion mukaisesti joko kaksi kertaa tai neljä kertaa kuukaudessa. Pääkaupunkiseudun turvakoti Ry:n Kilpolan asumisyksikköön ohjautuu lähisuhdeväkivaltaa kokeneet henkilöt ja perheelliset. Kilpolaan hakeudutaan turvakotijakson kautta. Kilpolan asuminen on vuokrasopimussuhteista ja kesto noin 1–3 kk. Tarvittaessa asumista jatketaan asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Kilpolan asumisen aikana haetaan pysyvää vuokra-asuntoa. Siirtymä pysyvään kotiin voi tapahtua myös turvakodin kautta.

Syitä kielteiseen asuttamispäätökseen on yleisemmin se, että tilapäisen asumisen perusteet eivät täyty miltään osin. Hakijoiden tulot ja varallisuus selvitetään, sekä arvioidaan maksukyky. Hakijalla saattaa olla sen verran varoja, että hän pystyy itse kustantamaan asumisensa. Taustalla saattaa olla myös päihteidenkäyttöä, ja tällöin asumisratkaisuja etsitään muilta tahoilta, sillä tilapäinen asuminen on päihteetöntä. On myös tilanteita, joissa ei ole terveydellisiä haasteita eikä työ- tai opiskelupaikkaa, jolloin henkilö ohjataan järjestämään tilapäinen asuminen itse parhaaksi katsomallaan tavalla. Kielteisen majoituspäätökseen saaneet saattavat hakeutua Hietaniemen palvelukeskukseen tai heillä on tuttavilla, joiden luona voi yöpyä. Hakijoiden tilanteet arvioidaan aina tarkkaan yksilöllistä harkintaa käyttäen.

2.6 Tilapäisen asumisen asiakastyön sisällöistä

Tilapäisen asumisen työskentely on intensiivistä lähityötä asiakkaiden kanssa, jotka muuttavat määräajaisesti tilapäisen asumisen hajasijoitettuun asuntoon. Asiakkaiden tilanteet ovat hyvin erilaisia, joten tuen tarpeet määrittyvät pitkälti ensitapaamisten perusteella asiakkaaseen tutustuen. Asiakkaan lähtökohdat ilmenevät palvelutarpeenarviosta, mutta monesti asiakkaan todellinen tilanne ja tuen tarve hahmottuu kohtaamisissa asiakkaan kanssa hänen väliaikaisessa kodissaan.

Tilapäisen asumisen sosiaaliohjaaja tai sosiaaliohjaaja tapaavat asiakasta, yksinasuvaa tai perhettä säännöllisesti asunnossa. Tavoitteena on, että tavataan kaikki asunnossa asuvat henkilöt. Työskentelyn tavoitteet kirjataan asumisen suunnitelmaan, jossa määritellään tärkeimmät asiakkaan elämäntilannetta edistävät kohdat. Sisällöllisesti kotikäynnit muodostuvat psykososiaalisesta tuesta, käytännön asioiden hoitamisesta kuten Kela-etuuksien vireyttäminen. Joskus tuki voi olla hyvin konkreettista avustamista kotiin liittyvien asioiden hoitamisessa tai asiakkaan

saattamista tarpeiden mukaisiin palveluihin. Tilapäisen asumisen työntekijät tekevät yhteistyötä alueiden omatyöntekijöiden kanssa, sekä työskentelevät asiakkaan verkostoissa. Tärkeintä kuitenkin on yhteyden saaminen asiakkaaseen, haastavien asioiden selvittämisessä avustamista (kuten vuokravelat), sekä asiakkaan oman motivaation herättämistä ottamaan vastuuta omien asioiden hoitamisesta. Joskus asiakas, perhe, tarvitsee vain asunnon jäätyään äkillisesti asunnottomaksi, kuten esimerkiksi tulipalon seurauksena.

2.7 Yhteistyötahoja

- Alueelliset nuorten ja aikuisten sosiaalityön toimipisteet
- Lastensuojelu ja lapsiperheiden palvelut
- Maahanmuuttajataustaisten erityispalvelut
- Senioripalvelut
- Mielenterveys- ja terveydenhuollonpalvelut asiakkaan tarpeen mukaan
- Luona Oy; ostopalvelukumppani tilapäisen majoittamisen tuottajana
- Pääkaupungin turvakoti Ry Kilpolan asumisyksikkö; lähisuhdeväkivaltaan erikoistunut asumisyksikkö, johon voidaan hakeutua turvakotijakson jälkeen
- MLL Mannerheimin lastensuojeluliiton Turvaverkko-palvelu lähisuhdeväkivaltaa kokeneille

3. Esiin nousseita ilmiöitä

Tilapäinen asuminen on eräänlainen näköalapaikka asunnottomuuteen. Työryhmän kautta kulkee satoja hakemuksia vuositasolla. Akuutisti asunnottomiksi jääneiden henkilöiden, pariskuntien ja lapsiperheiden tilanteet ohjautuvat aikuissosiaalityön palvelupisteisiin tiedoksi ja asiakkaiden auttamiseksi, ja sieltä tilapäisen asumisen työryhmän käsittelyyn. Asiakkaiden tilanteiden kautta nousee hyvin voimakkaasti esille erilaisia ilmiöitä, joita on syytä tarkastella lähemmin. Ilmiöt vaativat jatkossa entistä enemmän huomion kiinnittämistä kaikissa palveluissa, jotta ilmiöt tunnistetaan tarpeeksi ajoissa ja, että niihin voidaan puuttua ennaltaehkäisevästi.

3.1 Lapsiperheet

Lapsiperheiden tilanne on erityinen perheen jäädessä asunnottomaksi. Lapsiperheiden asunnottomuuden taustalla on usein vuokravelkatilanne, lähisuhdeväkivaltaa, luottotietojen menetys tai yksinkertaisesti se, että asunnon omistaja on tarvinnut asunnon omaan käyttöön. Lapsiperheiden keskiössä on aina lapset, jotka pyritään tilapäisasuttamisessa huomioimaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Määrällisesti asunnottomaksi jääneitä lapsiperheitä ei ole paljon suhteutettuna asunnottomien kokonaismäärään. ARA:n (2024) selvityksen mukaan asunnottomia lapsiperheitä on vuonna 2023 ollut valtakunnallisella tasolla 98. Perheissä elävien lasten lukumäärä on 180. Lapsiperheiden asunnottomuus on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Näissä luvuissa on vain sosiaali- ja terveystieteiden tiedossa olevat perheet. Lapsiperheiden asunnottomuuden todellista määrää ei voida tietää, sillä tilanne saattaa olla se, että perhe majoilee tuttavien luona ja yrittää etsiä itsenäisesti uutta asuntoa kodikseen.

Tilapäisen asumisen työryhmän havaintojen perusteella perheiden taustalla olevat vuokravelat ovat usein toistuvia. Yksi tai kaksi vuokravelkaa on mahdollisesti maksettu aikuissosiaalityön kautta, mutta sitten perusteet vuokravelan myöntämiselle loppuvat toistuvan vuokravelkatilanteen vuoksi. Kun tapauksia on tutkailtu tarkemmin, on huomattu, että vuokravelan myöntämisen jälkeen vuokranmaksuseurantaa ei juurikaan ole ja perhe jää itsenäisesti jatkamaan asumista ennen kuin seuraava vuokravelka tulee esille. Olisi todella merkittävää, että jo ensimmäisen vuokravelkatilanteen eteen tullessa, voisi sopia vuokranmaksuseurannasta määräaikaisesti. Tällä tavoin voitaisiin pyrkiä ennaltaehkäisemään vuokravelan toistumista.

Työryhmän havaintojen perusteella perhe voi jäädä asunnottomaksi tilanteessa, jossa asunnon omistaja tarvitsee asunnon omaan käyttöönsä, tai asunto menee myyntiin. Ilmoitus vuokrasopimuksen purkamisesta pitää tulla puoli vuotta aiemmin. Tämä aika ei aina riitä siihen, että perhe löytäisi uuden kodin. Usein asunnonhakua ohjataan tekemään itsenäisesti antamalla tarvittavat tiedot asuntofirmoista tai -välittäjistä. Kyseessä on kuitenkin kriisi, kun tietoon tulee, että asunnossa asumista ei voida jatkaa ja tällöin tuki asunnonhauulle on perusteltua. On myös muita keinoja käytössä, joilla voitaisiin pyrkiä ehkäisemään perheen asunnottomuutta, kuten välityspalkkiolupausten laajempi käyttäminen. Jos taustalla on luottohäiriömerkintä, erityisesti vuokravelasta johtuva merkintä, uuden asunnon löytäminen on todella haastavaa.

Tilapäinen asuminen on aina se kaikista viimesijainen vaihtoehto perheen asuttamiselle väliaikaisesti. Tilapäisen asumisen kulurakenteet ovat huomattavasti suuremmat suhteutettuna siihen, että tuetaan vuokravelan maksamisessa ehkäisevällä toimeentulotuella, tai antamalla loppu välityspalkkiosta.

Toimenpide-ehdotuksia lapsiperheiden asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi:

- Vuokraelkatilanteissa vuokranmaksun seuranta mahdollisen vuokrelan maksamisen jälkeen.
- Konkreettinen avustaminen asuntohakemusten tekemisessä.
- Välityspalkkioiden hyödyntäminen matalalla kynnyksellä.
- Aktiivinen keskustelu talousasioista perheiden vanhempien kanssa.

3.2 Maahanmuuttajataustaisten tilanne

ARA:n (2024) tilastojen perusteella maahanmuuttajataustaisia asunnottomia on ollut ARA:n kyselyyn vastanneissa kunnissa 831 vuonna 2023, joka on 210 enemmän kuin vuonna 2022. Tilapäisen asumisen tilastoja on kerätty aikavälillä lokakuu 2023-helmikuu 2024. Hakemuksia on tullut yhteensä 165. Näistä maahanmuuttajataustaisia, joille on haettu tilapäistä asumista, on ollut 108. Luku sisältää niin yksinasuvat kuin lapsiperheet. Perheenyhdistämisen kautta tulleita lapsiperheitä osuu lokakuun 2023-helmikuun 2024 välille noin kolme.

Tilapäisen asumisen työryhmä on kiinnittänyt huomiota maahanmuuttajataustaisten enemmistöön asunnottomien palveluun hakeutuvien joukosta. Havaintojemme perusteella taustalla on velkaantumista lähes kaikilla, useimmilla taustalla vuokrelkaa. Kielitaidon puute, sekä satunnaisesti luku- ja kirjoitustaidottomuus, ovat selkeästi merkittäviä syitä, miksi asunnonhaku on koettu haasteellisenä asunnottomuuden uhatessa. Maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on usein myös haasteita digitaalisten palvelujen käytössä, joka on aiheuttanut haasteita esimerkiksi Kelan kanssa asioidessa.

Havaintojemme perusteella asunnonsaannin haasteena on myös epäily syrjinnästä. Usein asunnonhaku on aloitettu jo paljon ennen asunnon menettämistä mutta silti asuntotarjouksia ei tule. Tähän yhtenä syynä on luottotietojen puute, mutta tilapäisen asumisen kautta asutetuksi on tullut myös henkilöitä ja perheitä, joilla on luottotiedot kunnossa ja myös säännölliset palkkatulot. Tästä huolimatta he eivät ole saaneet asuntoa, vaikka on ollut tietotaitoa hakea asuntoja hyvinkin laajalta alueelta.

Toimenpide-ehdotuksia maahanmuuttajataustaisten asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi:

- Aktiivinen ohjaus ja neuvonta.
- Avustaminen asunnonhaussa.
- Talousneuvonta / raha-asioiden puheeksi ottaminen.
- Vuokraelkatilanteissa vuokranmaksun jatkoseuranta.

3.3 Lähisuhdeväkivalta

Tilapäisen asumisen viiden kuukauden tilaston perusteella, lähisuhdeväkivallan seurauksena asunnottomaksi jääneiden osuus on huomattava. Lähisuhdeväkivaltatapauksia tulee tilapäisen asumisen työryhmän käsiteltäväksi viikoittain. Tyypillisin tilanne on se, että parisuhteen naisosapuoli on tullut pahoinpidellyksi ja tämän vuoksi hakeutunut ensin turvakotiin ja tämän jälkeen haetaan majoituslupaa Kilpolan asumisyksikköön. Kilpola on suunnattu lähisuhdeväkivallan kokijoille. Muutama tapaus on myös tullut ilmi, joissa kokija on mies. Olemme

työryhmässä pohtineet, että miesten avun hakeminen lähisuhdeväkivaltatilanteissa on vielä mahdollisesti tabu ja tämän vuoksi miehet harvemmin hakevat julkisista palveluista apua tilanteeseensa.

Naishakijoista tyypillisintä on, että lähisuhdeväkivallan seurauksena asunnottomaksi jääneellä naisella on maahanmuuttajatausta. Perheessä on usein myös lapsia, jolloin lapset lähtevät äidin mukana, jos äiti hakeutuu turvakotiin väkivallan jälkeen. Huolestuttavana ilmiönä on noussut esille tilanteet, jossa perheenyhdistämisen kautta perheen äiti ja lapset ovat tulleet, tai vaimo yksinään, on tullut Suomeen ja joutunut hyvin pian puolisonsa pahoinpitelemäksi. Lähisuhdeväkivallan seurauksena nainen, tai äiti lapsineen, jää asunnottomaksi vieraaseen kulttuuriin ilman kielitaitoa tai ymmärrystä palvelujärjestelmästä. Tilanne on usein hyvin pelottava ja näissä tilanteissa väkivallan kokija tarvitsee vahvaa tukea päästäkseen tilanteesta eteenpäin.

Toinen hyvin vahvana ilmiönä työryhmän kautta kulkeneista asunnottomaksi jääneiden naisten hakemuksista on Suomen romaninaisten kokema väkivalta. Romaninaisten asemaa lähisuhdeväkivaltatilanteissa heikentää myös kulttuuriset säännökset, jotka pahimmillaan rajoittavat muun muassa väistämisvelvollisuuksien puitteissa turvakotiin tai Kilpolan asumisyksikköön hakeutumisen. Tyypillisin tilanne on se, että naisella on oma asunto, josta hän on joutunut lähtemään turvakotiin väkivallan uhan ja vainon seurauksena. Vaino on usein pitkäkestoista ja alueelta toiselle siirtyvää. Romaninaisten tilanne on huolestuttanut koko työryhmää kuukausien ajan, mutta keinot tilanteeseen vaikuttamiseksi ovat hyvin vähäiset.

Toimenpide-ehdotuksia lähisuhdeväkivallan seurauksena asunnottomaksi jäämisen ennaltaehkäisemiseksi:

- Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen kuuluu kaikille sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattilaisille.
- Koulutuksen lisääminen lähisuhdeväkivallan ja sen eri muotojen tunnistamiseksi sekä puheeksiottamiseksi.
- Pariskuntien osapuolten tapaaminen välillä erillään.
- Talousneuvonta / raha-asioiden puheeksi ottaminen.
- Konkreettinen avustaminen asunnonhaussa, jos/kun asiakas pohtii eroa lähisuhdeväkivallan takia.

4. Asiakaspalautetta

Tilapäisen asumisen työryhmä toteutti tilapäisen asumisen hajasijoitetussa asunnossa asuville asiakastyytyväisyyskyselyn syksyllä 2023. Palautetta kerättiin lomakekyselyllä, jossa oli myös mahdollisuus antaa vapaata palautetta. Asiakastyytyväisyyskysely oli ensimmäinen, mikä on tehty ja jatkokehittelyä tehdään asiakaspalautteen saamiseksi vuoden 2024 aikana. Hajasijoitettuja asuntoja oli 43 syksyllä 2023, joissa asuvista kymmenen vastasi heille annettuun lomakekyselyyn. Kyselyn perusteella asukkaat ovat olleet tyytyväisiä saamaansa apuun ja palveluun. Monet ovat kokeneet tulleen kuulluksi ja päässeensä elämässä eteenpäin tuen turvin.

Tilapäisen asumisen työntekijät saavat usein suoraan palautetta kotikäyntien yhteydessä. Palaute on usein positiivista ja kiitollisuus kuvaa hajasijoitetussa asunnossa asuvien tuntemuksia saamastaan avusta. Erityisesti, kun asiakas pääsee muuttamaan omaan pysyvään kotiin, on tärkeä tapahtuma asunnottomuutta kokeneille henkilöille ja perheille. On myös huomioitava tilanteet, joissa asuminen ja kotikäynnit eivät välttämättä onnistu suunnitellusti. Tilapäisen asumisen palveluun sisältyy säännölliset kotikäynnit, jotka eivät kaikkien elämään välttämättä sovi. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää käydä yhdessä asiakkaan kanssa jo ennen tilapäisen asumisen hajasijoitettuun asuntoon muuttamista palveluperiaatteet, jotka kuuluvat tilapäisen asumisen palveluun. On myös tilanteita, joissa asuminen päättyy jatkuvaan vuokravelkaan tai muuhun häiriöön. Nämä ovat kuitenkin poikkeuksia onnistumisten joukossa. Apua ei voi pakottaa vaan työskentelyn tulee perustua vastavuoroiseen kanssakäymiseen.

Kokonaisuutena arvioituna tilapäisen asumisen hajasijoitettuun asuntoon muuttaminen väliaikaisesti tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden rauhoittaa elämäntilanne akuutissa asunnottomuustilanteessa. Mahdollisuus on myös käsitellä ja hoitaa elämässä mahdollisesti haasteita tai epävarmuutta aiheuttavia asioita. Näiden asioiden hoitamiseen tilapäisen asumisen työntekijät tarjoavat intensiivistä lähitukea asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioiden.

Lähteet

ARA. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2023. Asunnottomat 2022. Viitattu 3.2.2024. [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022\(64974\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022(64974)).

Forms-seuranta ajalta 1.10.2023-29.2.2024.

Tilapäisen asumisen tiimin henkilöstö.

Kannen kuva: Jussi Hellsten / Helsinki Partners

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Sosiaali-, terveys- ja
pelastustoimiala**

Toinen linja 4 A
00530 Helsinki
PL 6000
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte 09 310 5015

www.hel.fi/sote